

Kamil Reznik stikker, Heidi Sanderød peker og forklarer. Reznik er ambulansarbeider fra Polen og jobber som helsefagarbeider i Våler.

Nå skal hjemmetjenesten på laboratoriekurs!

NOKLUS RYKKER inn for å kvalitetssikre laboratoriearbeidet og vil ha med alle landets hjemmetjenester.

Tekst og foto: **SVEIN ARILD NESJE-SLETTENG**

«Er det noen som også vil prøve å ta kapillære prøver?»

Det summer av stemmer i et lite rom

i andre etasje på Våler sykehjem. Heidi Sanderød og Torny Bjerketvedt, laboratoriekonsulenter hos Noklus i Østfold, holder kurs i laboratoriearbeid for ansatte i hjemmetjenesten. Teorien er unnagjort, nå er det tid for å ta nålen fatt.

Og det er venøs prøvetaking alle nå vil forsøke seg på. Noen lirker forsiktig nålen inn under huden på en kollegas arm. Andre holder seg til den kunstige armen som er de to bioingeniørenes faste følgesvenn når de drar rundt og driver opplæring.

«Stakkars deg!» sier Noklus-konsulentene spøkefullt til en sykepleier, som er plastret på begge armer etter treningsøkten. Kollegaen til «nåleputen» er ikke helt fornøyd med arbeidet sitt.

«Jeg bomma!»

Hun blir beroliget med at bomstikk er noe man må regne med på veien mot å bli en bedre prøvetaker.

Ni av ti har laboratorievirksomhet
Dårlig analysekvalitet ved legekantorene førte i sin tid til opprettelsen av Noklus.

Den kunstige øvingsarmen sørger for at det ikke blir alt for mange stikk på deltakerne.

Nå, drøyt tjuer år senere, er praktisk talt alle legekontor og de aller fleste sykehjem med i Noklus – og organisasjonen har rettet blikket mot hjemmetjenesten.

Hele 95 prosent av hjemmetjenestens enheter har nemlig laboratorievirksomhet, ifølge en kartlegging gjort av Noklus.

Undersøkelsen ble gjennomført i fjor vår, i Nordland, Sogn og Fjordane og Østfold. 142 av 162 hjemmetjenesteenheter og 184 av 220 fastlegekontor svarte.

Konklusjonen er at hjemmetjenesten gjør mer laboratoriearbeid enn Noklus hadde forventet, og det antas at etterspørsele etter slike tjenester bare vil øke på grunn av samhandlingsreformen.

FAKTA

Hjemmetjenesten består av hjemmesykepleie og hjemmehjelp. Det er en gratis, lovpålagt tjeneste som kommunene skal tilby personer som er avhengige av hjelp for å greie dagliglivets gjøremål.

Typiske brukere er eldre, syke, nylig utskrevne sykehuspasienter og personer med en funksjonshemming.

Kilde: ndla.no

Kartleggingen i de tre fylkene viser at de fleste hjemmetjenesteenhetene utfører kapillær prøvetaking til glukose og eventuelt andre analyser, venøs prøvetaking og urinstrimmeltest. Noen leverer fra seg prøver til et legekontor, andre analyserer selv.

Det er til dels uklart hvilken laboratorieopplæring ansatte i hjemmetjenesten får. Mange opplyser at de aldri eller svært sjelden har fått kurs i laboratoriearbeid. Ifølge Noklus er det avdekket et stort potensial for forbedring av hjemmetjenesters transport og oppbevaring av prøver. Mange steder er det heller ikke gjort klare, skriftlige avtaler om omfanget av tjenestens laboratorievirksomhet.

Aha-opplevelse på kurs

På sykehjemmet i Østfold er Heidi Sanderød og Torny Bjerketvedt ferdige med dagens kurs.

– Det ble mye informasjon på én gang for deltakerne i dag. Men vi kommer tilbake på oppfølgingsbesøk, sier de.

Våler er én av fem østfoldkommuner hvor de ansatte i hjemmetjenesten har

Heidi Sanderød

fått opplæring det siste året. Det samme har skjedd i kommuner i Sogn og Fjordane og Nordland. Hjemmetjenestene får tilsendt eksterne kvalitetskontroller fra Noklus, og blir fulgt opp av de lokale laboratoriekonsulentene.

– Hjemmetjenestene er forskjellige. Noen betjener store byer, andre små landkommuner. Også de som ikke har så mye laboratorievirksomhet kan ha opplæringsbehov, da blir de tryggere de gangene de skal ta prøver, forteller Sanderød.

– Mange som jobber i hjemmetjenesten får en aha-opplevelse når de kommer på kurs. Kanskje har de fått opplæring av en kollega, som ikke har noen laboratoriefaglig bakgrunn. Selv om de gjør så godt de kan, er ikke det noen god måte å bli lært opp på, sier Marit Steinsund.

Hun er laboratoriekonsulent i Sogn og Fjordane, og koordinator for pilotprosjektet i de tre fylkene.

– Nordland, Østfold og Sogn og Fjordane ble valgt ut som prøvefylker, blant annet for å få god geografisk spredning, forteller Steinsund.

Marit Steinsund

Sykepleier Inga Maria Engblom stilte begge armene til disposisjon for kollegene.

Det er dessuten betydelige forskjeller fra langstrakte Nordland, med få enheter spredd ut over et stort område, til det mer kompakte Østfold – hvor Noklus var inne i hjemmetjenesten alt før prosjektet startet. Ifølge Sanderød gjelder det blant andre Fredrikstad, hvor de ansatte i hjemmetjenesten tar mye blodprøver.

Landsomfattende i løpet av fem år?

Pilotprosjektet skal munne ut i en anbefaling om hvilket omfang laboratorievirksomhet i hjemmetjenesten bør ha. Til høsten skal arbeidet evalueres, og resultatene vil ligge til grunn når det landsomfattende hovedprosjektet starter. Det kan skje neste år, hvis det kommer penger på statsbudsjettet.

Noklus vil da gjenta suksessoppskriften fra sykehjemsprosjektet, hvor alle fikk to års gratis deltakelse før de fortsatte som medlemmer til selvkost. Målet er å ha rekruttert hjemmetjenestene i hele landet innen desember 2020. ■

FAKTA

Norsk kvalitetsforbedring av laboratorievirksomhet utenfor sykehus (Noklus) har som mål å kvalitetssikre all laboratorievirksomhet utenfor sykehus i Norge.

Organisasjonen tilbyr blant annet kurs, oppdaterte analyseprosedyrer og sender ut eksterne kvalitetskontroller. Den ble etablert i 1992, av Den norske legeforening, KS og Helse- og omsorgsdepartementet.

Noklus har laboratoriekonsulenter (bioingeniører) i alle landets fylker, som følger opp primærhelsetjenesten i sitt område.

Les mer: www.noklus.no

Nasjonalforeningen for folkehelsen er en vesentlig bidragsyter i arbeidet for å bekjempe hjerte- og karsykdommer i Norge. I 2015 bevilget vi 23 mill. kroner til hjerte- og karforskning.

Støtte til hjerte- og karforskning - 2016

Det kan søkes om lønn for phd-stillinger, post.doc-stillinger samt driftsmidler for 2016.

Rådet støtter prosjekter innen:

- epidemiologi/forebygging
- klinisk forskning
- basalforskning

Post.doc- og Phd-stillingene utlyses for 3 år.

Prosjekter innen hjerneslag og post.doc-prosjekter oppfordres til å søke.

Midlene tildeles etter innstilling fra Nasjonalforeningen for folkehelsen Det norske råd for hjerte- og karsykdommer.

Kontakt Signe Revold for mer informasjon på tlf: 40 44 57 49 / Øivind Kristensen tlf: 40 44 57 93 e-post: sire@nasjonalforeningen.no / oikr@nasjonalforeningen.no

Søknadsskjema og retningslinjer finnes på: <https://soknadportal.nasjonalforeningen.no/>

Søknaden leveres elektronisk innen 01.09.2015 kl. 23:30.